

140,000 Vots en contra.
Els de Marsala només
eren 1,000

DEL DIUMENGE DE RAMS

Les dues apoteosis

Foch - Mussolini

Al mateix moment que el cadàver del Mariscal Foch era dipositat sota l'Arc de l'Estrella per a rebre l'últim homenatge de França en una jornada apoteòsica, el poble d'Itàlia sortia en massa al carrer per a consagrar, amb un plebiscit sentimental, la força i la glòria de Mussolini. Un gran soldat que no va voler ser polític ha estat el diumenge de Rams l'heroi del sentiment popular de França, i un polític que vol fer de soldat ha estat a la mateixa diada l'heroi del sentiment nacional d'Itàlia.

Ningú no pot assegurar quina d'aquestes dues manifestacions representa un començament o una fi. El Mariscal Foch és mort i Mussolini triomfa. Si en aquest fet hi ha tot el simbolisme de la jornada, es pot preveure que la idealitat de l'última guerra, la llibertat democràtica, ha clos la seva història, i que l'absolutisme imperialista es refà per una nova vida.

El cert és que deu anys després de la gran victòria militar del Mariscal Foch, el tema espiritual de la guerra continua en peu. El vell imperialisme germànic no va morir per l'espada del mariscal. Malferit, va fugir de les terres alemanyes que havien deixat d'ésser-li propícies, però va cercar i va trobar un refugi en altres pobles per a preparar la revenja inacabable. I quan el Mariscal Foch se'n va d'aquest món, l'acompanya la cridòria de les multituds que aixequen damunt d'un pedestal el venut que torna.

És un present que ens fan els pobles primitius que la victòria del Mariscal Foch va posar en camí d'alliberament. Vénen

per decret, prescindint de les molèsties d'un espectacle electoral; però aleshores li mancaria al sistema tota la gràcia de la doctrina que li dona valor de novetat. Les danses negres, que en les clarianes del bosc africà semblen una expressió malaltissa de voluptuositats musculars d'una raça mandrosa i abatuda, un cop transplantades al music-hall han creat tota una teoria artística sobre la música del moviment fins a

L'ascensió de Mussolini

descobrir un ritme a l'agitació. I és molt possible que l'esperit de tribu dels pobles primitius, origen gairebé sagrat del despotisme, un cop transplantat a l'escenari del nostre món, hagi trobat les bases d'una nova doctrina de comparsa popular que substitueixi, amb avantatges per als nostres primitius, la dignitat d'una ciutadania democràtica. Una de les observacions més agudes de Gémier en les seves admiracions pel teatre i el cinema de Rússia és precisament l'amplada i la importància que va prenent l'art de la comparsa, estès fins a la massa del públic, en les modernes creacions de l'escena. I això pot ésser ben bé una explicació dels procediments electorals del nou absolutisme que, en lloc de la fredor d'un nomenament per decret, converteix en un espectacle de multitud gregària el reconeixement del seu poder.

Del que serà demà ningú no en pot respondre. Avui per avui n'hi ha prou amb no passar per alt els fets que marquen les fites del nostre pas per la història. I en les hores que vivim, pot tenir un alt valor de representació el que en un mateix diumenge de Rams l'Europa dels nostres dies hagi pogut presenciar les dues apoteosis dels funerals populars del Mariscal Foch i de la definitiva ascensió de Mussolini al cim del poder personal.

La visita d'Alfons Roure a la nostra redacció

Divendres a les vuit del vespre vàrem rebre la visita de l'autor de *La Florista de la Rambla*, obra premiada en el nostre concurs. Acompanyaven el senyor Roure els actors senyors Santpere i Palahí. El senyor Roure va ésser molt felicitat per la redacció de MIRADOR. Li fou entregat un xec de dues mil pessetes, import del premi guanyat per sufragi quasi universal, i el senyor Rovira, del taller Foto-Sport, va treure el clíxé que publicarem a la pàgina cinc d'aquest mateix número, en la qual apareixen l'autor premiat, els seus acompanyants, la quasi totalitat de la redacció de MIRADOR i alguns amics de la casa que per ara no són redactors, però que, per raons de freqüentació, potser acabaran escrivint, amb escassa satisfacció de llurs respectives famílies.

Durant la seva visita el senyor Roure ens féu observar que l'entreviu fet amb ell contenia algunes frases no ben exactes. L'autor de *La Florista de la Rambla* diu que no és cert que digué que el teatre no té res a veure amb la literatura. Volia dir en el seu intervü el senyor Roure que en certs moments, per exemple quan es produeix un mutis, sembla que el teatre no manipuli cap element literari. Així, doncs, ho fem constar, perquè si no ens agrada que de nosaltres diguin coses que no són, menys ens agrada encara dir-les nosaltres dels altres, mal siguin qüestions de matís.

Un cop lliurat el xec, precisat l'aclariment i tret la foto, quan en acomiadar els visitants vàrem dir-los, com a persones ben educades, tot allò de «Han pres possessió de casa seva... tindrem molt de gust de tornar-los a veure per aquí...». En Santpere va dir amb molt d'aplom i seguretat: «Ja ho crec, no faltava més; tornarem l'any que ve a recollir el premi altra vegada».

Una persona tan autoritzada com En Santpere, per la seva llarga pràctica teatral, opina que si torna a organitzar-se un premi teatral a base del sufragi dels espectadors, tornarà a emportar-se'l el mateix autor. Així, almenys, ens ho diu una explicació simplista. Però algú ha donat una altra interpretació: que En Santpere pot venir l'any que ve acompanyant un altre guanyador, però dedicat al mateix gènere en el qual està especialitzat el teatre Espanyol i el seu actor més notable.

En sortir de la nostra redacció els senyors Roure, Santpere i Palahí, varen trobar a l'escala el senyor Sagarra que entrava. En Sagarra va felicitar En Roure i En Santpere va dir a l'autor de *Les llàgrimes d'Angelina*:

— No hi trobareu ni una pesseta. Ens ho hem emportat tot.

Santpere, és clar, exagerava. De totes maneres estem segurs que l'endemà matí, a la Banca Marsans, el premiat es va emportar totes dues mil pessetes, i va fer molt ben fet.

Llegiu a la pàgina 5 els comentaris i passatempis estadístics sobre el "Premi MIRADOR"

MIRADOR INDISCRET

Surt, a l'últim?

En un balcó de la casa número 11 de la Rambla de Canaletes ha aparegut, pintat de color rajola, el rètol d'*El Matí*, el futur diari del qual es parla fa més d'un any. Serà, doncs, veritat que sortirà un dia d'aquests?

Celebrarem que sigui aviat, sobretot en consideració als redactors emparaulats de temps, que fa mesos que són a Barcelona, pagant despesa.

Quan el cor parla

J. Bernat i Duran va obtenir en el nostre concurs una quantitat de vots molt respectable, tan respectable que durant l'escrutini un amic nostre no es va poder estar de dir:

— L'obra és molt bona, però mai no hauria dit que treguéssis tants vots.

Però el popular crític d'*El Noticiero* no sembla pas que estigui molt satisfet, perquè l'altre dia es mostrava decebut i deia que havia tingut la convicció que els vots de Novetats i Romea se'ls partien ell i En Sagarra.

Atribueixen també a Bernat i Duran la invitació a un conegut escriptor perquè es dediqui a l'art de Talia.

— Creieu-me, la qüestió és posar-s'hi — diuen que li deia —. Veieu, jo vaig escriure «Quan el cor parla» en onze dies i no m'ha pas anat malament.

El model exigent

Un dels pintors catalans de més cotització internacional va retratar l'ex-Glossador, ex-Guaita, ex-Pantarra, ex-Xenius, ex-dictador d'Instrucció Pública de Catalunya, ex-sindicalista, en una paraula, el conegut pedant Eugenio d'Ors.

El pintor de què parlem demana als seus models la mercè de no mirar el retrat fins que està completament llest. L'home qui treballa i qui juga s'hi avingue; però ja va fer la pau un cop acabades les sessions. Així que el pintor li anuncià que ja estava llest i podia mirar el retrat, l'Ors demanà un mirall, i durant un bon quart d'hora procedí a la verificació més minuciosa de la concordància entre el seu rastre de fil·losof i el retrat del pintor.

I potser no sap que és possible que en algun catàleg figurarà, un dia, l'obra del pintor amb aquesta menció: «Retrat d'un desconegut». La història de vegades té sorpreses així.

L'espieta

Un volguéssim amic nostre explicava al despatx d'un advocat:

— Com sabeu, sóc de Terrassa, i En Vallès i Pujals també n'és. Havíem anat a col·legi junts, i des d'aquell temps — una mica massa lluny, per desgràcia — que m'és antipàtic. Era l'home de confiança del mestre, el que vigilava la classe quan aquest havia de sortir, el diligent i submis delator de totes les malifetes infantils, en una paraula, l'espieta, com se sol dir en termes de col·legial.

L'advocat prengué la paraula:

— Doncs, mireu; les raons per què us és antipàtic En Vallès i Pujals són també les meves. Ja a la Universitat, un primer dia de classe va entrar un alumne a l'aula. Feia, potser, mitja hora tard. El catedràtic el fulminà amb la mirada i l'interpel·là: «¿Le parece a usted que esas son horas de entrar en clase?». L'alumne, que era allò que en madrieny se'n diu un bon *repentista*, respongué: «No, señor; son horas de salir», i girà cua. La indignació del catedràtic pujà molt de to. Ens va intimar, agafant la llista dels matriculats, a declarar el nom del culpable, de l'insolente, que deia ell. Ja us he dit que era el primer dia de classe i, per tant, no coneixia cap alumne. Tots, amb aquella solidaritat que és del cas, callàvem com uns difunts. De sobte, s'alçà una veu: «Se llama Fulano de Tal». Era En Vallès i Pujals que feia un mèrit, posant-se dret, no per respecte al catedràtic, sinó perquè aquest el veia més. No sé, però, si pel maig va obtenir nota, o es va haver d'accontentar amb un senzill aprovat, o...

Els amics d'En Vinyes

S'assegura que «els amics d'Ignasi Iglésies» o els de Ramon Vinyes, que són els mateixos, votaven com un sol home, com un amic, a favor d'En Vinyes.

Un d'aquests amics que ha heretat En Vinyes estava indignadíssim perquè En Sagarra havia perdut. Cal dir, però, que una estona abans d'aquesta escena havia manifestat a un company nostre que havia votat el «Qui no és amb mi...» L'home, creient arribat el moment de les confidències, va dir:

— He votat el «Qui no és amb mi...» perquè és una obra d'esquerra.

— Sempre seràs taül — li varen respondre.

— Què vols dir?

— Que tots els taüls pensen com tu. No et discutiré si «Qui no és amb mi...» és una obra bona o dolenta, però no tornis a dir que és una obra d'esquerra perquè et pendran per un taül.

— Doncs si l'obra no és d'esquerra, ja em diràs el que és.

— Un cent peus.

Reportem aquesta anècdota sense posar en quarantena les enormes possibilitats que promet el poeta Ramon Vinyes.

Els pinyols d'Oliva

Acotació d'una obra del comedïgraf Oliva, el «Gorki del Paral·lel», segons frase que li atribueixen:

«L'acció passa a la plaça d'un poble imaginari, d'estil barroc».

Sembla que l'obra era d'un estil tan barroc i espès que el copista es va negar a passar-la a màquina.

Conversió? Refutació?

Qualsevol soci de l'Ateneu pot comprovar-ho. Que demani a la biblioteca el títol dels préstecs de llibres, i al foli 699, amb data del 28 del mes passat, trobarà que l'Estelrich s'ha endut, per llegir a casa, un llibre de Fenelon, el *Traité de l'existence de Dieu*, i, darrera el títol, amb lletra del propi Estelrich, hi ha aquesta nota, espontània puix que cap disposició reglamentària no obliga a precisar els motius per què hom demana un llibre: *pour faire plaisir à Rubicabado*.

El quiosquer de l'Espanyol

Al teatre Espanyol hi havia molta alegria en saber-se la notícia que el «Premi MIRADOR» havia correspost a un autor de la casa.

Però tanta com al teatre n'hi hagué al quiosc de la vorera del davant, on l'autor premiat comptava amb una nodrida penya d'admiradors entusiastes composta de xarlatans de Colom, mossos de café, cirabotes i altres personatges que surten a les obres d'En Roure.

El dijous passat l'amo del quiosc llegia els ecos de MIRADOR amb una gran satisfacció. Aquell que es referia a un votant que a Romea va dir que ho feia per *La Florista*, no per l'obra en conjunt, sinó per aquella relació del segon acte, on ella explica que l'han deshonrada, el va entusiasmar.

— Veieu, jo també ho crec així. Aquest home sí que té tota la raó.

Hom sospita si el votant anònim de Romea no fou el quiosquer mateix.

Les matemàtiques teatrals

La Florista de la Rambla, l'obra guanyadora del «Premi MIRADOR», estava assenyada, en el butlletí de vot, amb el número 10. Ja vàrem dir que a l'hora de l'escrutini, en destapar-se els paquets del teatre Espanyol, tot era sentir-se: deu, deu, deu...

El número 10, doncs, va tenir 849 vots. El premi era de dues mil pessetes. Per on resulta que 849 vegades 10, malgrat tot el que opini l'Aritmètica, sumen 2.000.

Seguint aquest sistema matemàtic, hom diria que 781 vegades 16 (*Les llàgrimes d'Angelina* tenien el número 16) haurien de sumar una quantitat similar. Doncs no senyor: 781 vegades 16 no sumen més ni menys que sis vegades dos, posem per cas.

Mostra de delicadesa

Cecili Gasòliba i Tudurí no és pas un pseudònim que inventés Josep Carner. És — a hores d'ara gairebé tothom ho sap — un ciutadà barceloní amb existència real, corpòria, fiscal i — ai las! — literària i tot.

Diu que una vegada, l'autèntic Cecili Gasòliba i Tudurí parlava amb un director, d'un seu article a publicar.

— Oh, això ha d'anar firmat — va dir aquest —. Hi posem el seu nom, un pseudònim? Vostè mateix.

Modestament, amb aire del que fa una proposició arriscada, aquell va dir:

— Posem-hi el meu nom i cognoms... ei, si En Carner no s'hi ha d'enfadar.

Un eco de múltiple aplicació

Davant la placa commemorativa.

Dos aspirants a la immortalitat (escriptors, músics, pintors, el que vulgueu), es deturen davant la casa on morí un gran home. Una placa la distingeix, amb el nom de l'il·lustre mort i unes ratlles a la seva memòria.

— I a mi, ¿què posaran a casa meua quan seré mort? — digué un d'ells.

— Senzillament: «Pis per llogar».

Aglomeracions il·lustres

La inauguració de les reformes del local i de la nova maquinària de la casa de «El Dia Gráfico», «La Noche» i «Gaceta Deportiva» va constituir un festival d'aquells que la premsa gràfica de Madrid no se'n deixa escapar cap. Hi havia «cientos de periodistas», segons deia un dels periòdics de la casa. A més a més, les personalitats hi eren a dotzenes. N'hi havien tantes de personalitats, que un dels assistents va dir:

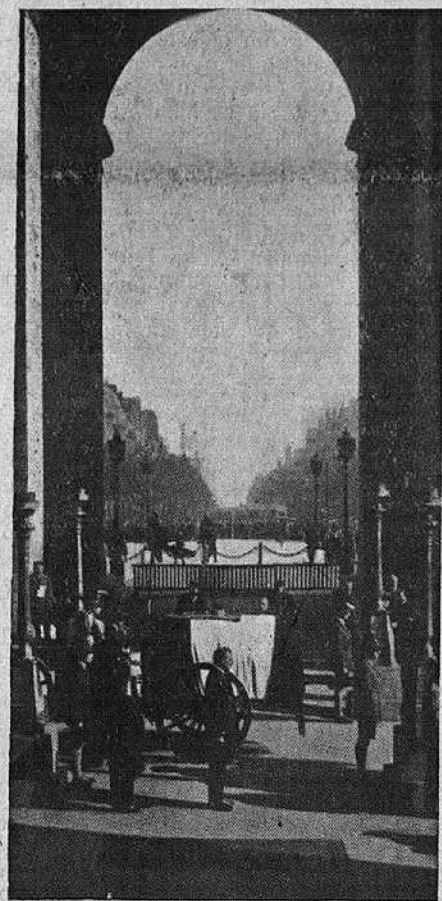
— No comprenc aquesta aglomeració de gent il·lustre. Per mi, n'hi ha de repetida...

Courteline i les enquestes

L'enquesta és un procediment periodístic que fa molt de servei, sobretot a l'estiu. Gràcies a ell, el director d'un diari omple espai amb poques despeses i amb un rengle de noms més o menys il·lustres.

Hi ha, però, escriptors enemics jurats de les enquestes. Per exemple, l'humorista Georges Courteline, que respon a totes les enquestes amb una fulla impresa (el contingut de la qual, naturalment, no és inserit gairebé mai) que diu així:

«La secretària particular de M. Georges Courteline té l'honor de fer-vos saber que M. Georges Courteline es fum completament de les qüestions que són matèria de la vostra enquesta.»

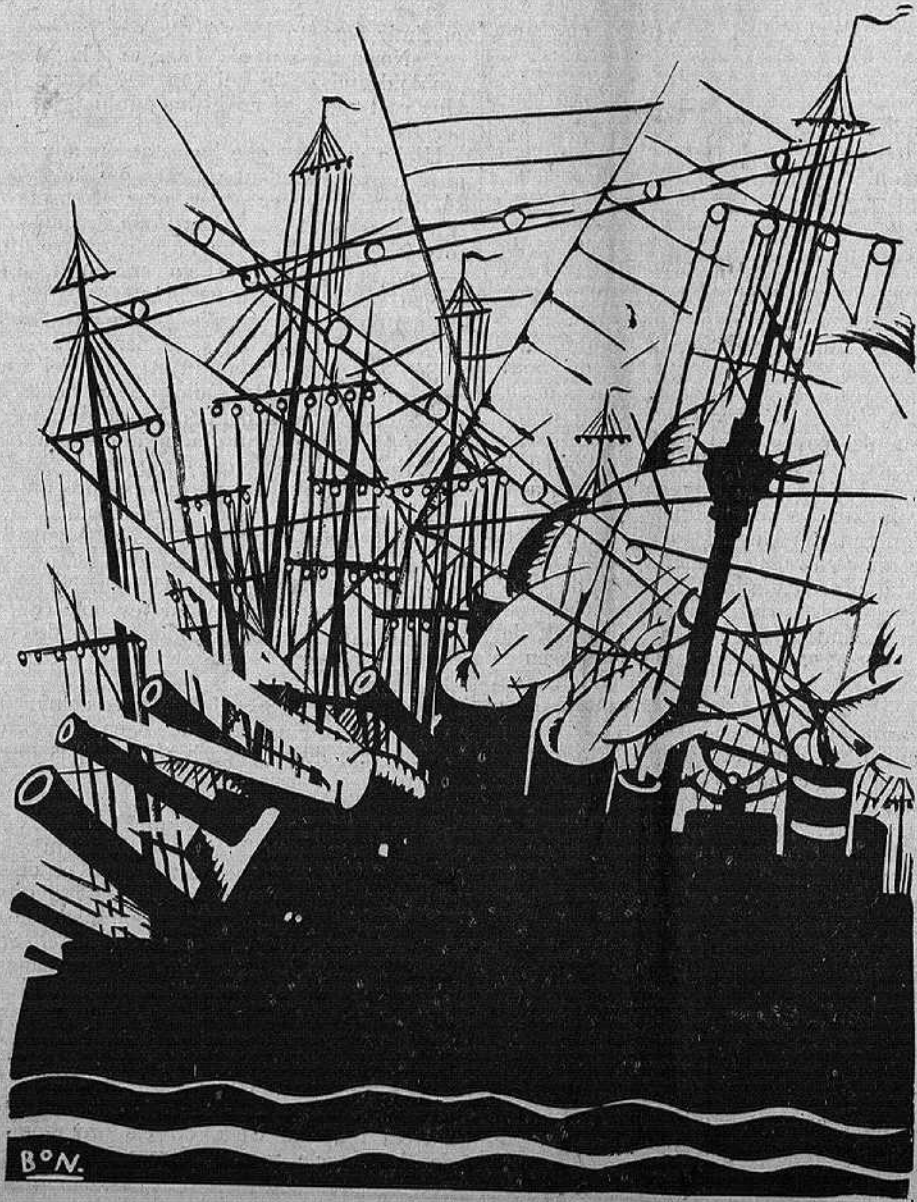

Els funerals populars de Foch: El cadàver del mariscal sota l'Arc de l'Estrella

ara aquests pobles cap a nosaltres amb el bagatge intacte de les seves vanitats ancestrals, que són la glòria dels seus despotismes, i encomanen als nostres primitius el gust de les pròpies abdicacions per a la millor vida de la tribu. Com diu Paul Morand, per algun motiu els feixistes de Mussolini s'han posat com distintiu una camisa negra i els leninistes anomenen blancs als seus adversaris.

Però aquestes modalitats de l'absolutisme polític tenen una certa gràcia amb el seu afany de donar un aspecte de modernitat a la restauració d'un vell pensament. Tenen alguna cosa de disfressa que, malgrat moltes aprensions, els desfa ben sovint l'efecte tràgic que es proposen. La teoria de la unitat espiritual del poder polític de l'Estat, que és la base dels sistemes electorals d'Itàlia i de Rússia, es tradueix, a fi de comptes, en una imitació simiesca dels vells procediments del caciquisme predemocràtic. La llista oficial, que era una vergonyosa maniobra per a burlar la voluntat del sufragi, és a Itàlia i a Rússia una institució fonamental de l'Estat. Els antics agents electorals, que s'havien de valer de totes les seves astúcies, moltes vegades amb perill de la seva integritat personal, per a salvar la llista oficial contra l'hostilitat del poble, són ara a Itàlia i a Rússia uns funcionaris investits del dret de fiscalitzar i de reprimir els atreviments de l'oposició. L'elector té la facultat, legalment intervinguda, de votar en contra; però no té el dret d'eleger.

Està clar que seria molt més senzill, i sens dubte més honest, fer els nomenaments

Visió ultramarina del Pacte Kellog

L'hereu de Shakespeare

La personalitat de l'autor de «Hamlet» ha estat, com sap tothom, molt discutida. Historiadors de molt prestigi han arribat a assegurar que Shakespeare no ha existit mai. Bernard Shaw, per la seva banda, feu circular la següent facècia:

— Les obres de Shakespeare — deia — no són fetes de Shakespeare. Les va escriure un altre senyor que es deia Shakespeare... De totes maneres, nosaltres podem assegurar que Shakespeare ha existit. És més: inclús coneixem el seu hereu.

— Que no?

Sí, senyors, sí: l'hereu de Shakespeare és el senyor Vilaregut. Almenys és el que en l'actualitat li cobra els seus drets d'autor, cosa que, pam ençà pam enllà, és la que solen fer els veritables hereus...

Domini tècnic

La nit de l'estrena de «Quan el cor parla», el senyor Bernat i Duran es passejava, una mica nerviosos, per l'escenari del Romea. Duia un coll d'ales molt notable i la seva barba acabava més en punxa que mai.

En el primer entreacte, uns amics anaren a saludar-lo.

— Està força bé això, noi.

— Naturalment — contestà En Bernat —. M'ha vagat massa de veure teatre per a fer ara una bestiesa. Veuieu en el segon acte com bellugue els ambients...

En l'altre entreacte, després d'haver sortit a saludar, el senyor Bernat ja es sentia triomfador.

— Us heu fixat — digué a uns amics —, us heu fixat com matiso?

La crítica teatral i la canicultura

El senyor Bernat i Duran, crític teatral d'El Noticiero, va estrenar una obra a Romea. Els seus companys de crítica, en llur majoria, benèvols, li van dir que si val tant o quant. Però el senyor Bernat i Duran (Brenant i Sopant, que deia aquell) no pasà pas a la posteritat ni entrà en el regne dels immortals com a autor de teatre. Cregui's a nosaltres, no abandoni el camí que seguia, que, com a tractadista caní, es té ben guanyat un nom que ningú gosarà ni tan sols discutir-li.

Com a tractadista de gossos i com a home simpàtic. Perquè això sí que ho té el senyor Bernat i Duran. Amb el seu jaqué i la seva barba rossa de perdiguer, passejant els pointers per la Rambla de Catalunya perquè facin pipí, el senyor Bernat i Duran queda molt estampa alemanya. El que pugui dir ben alt que les edicions dels seus tres llibres sobre gossos són totalment exhaurides, i que se'n rigui dels que fan teatre. Però que no en faci, per Déu i pels Sants!

I és que el senyor Bernat i Duran fins és simpàtic en les coses que li passen. Una vegada s'anava a estrenar a Barcelona el Rameu i Julieta. Ell que sí, que omple quartilles i quartilles explicant l'argument de l'obra. Les lliura al director, se'n va a sopar i es fica al llit, i tot rumiant, rumiant, tot d'una fa un salt i diu: Diable! Si he donat l'argument d'Otello o el moro de Venècia. No li va quedar altre remei que llevar-se i córrer a la impremta a retirar l'original.

Una altra vegada, i aquí sí que no va tenir temps d'evitar la planxa, perquè no se'n va adonar, i potser encara no se'n ha adonat a hores d'ara, s'estrenava Les noces de Figaro, i el senyor Bernat i Duran va omplir tres columnes d'El Noticiero a base d'El Barber de Sevilla.

A veure qui dirà que el senyor Bernat i Duran no és un home simpàtic.

Rosó, Rosó, llum de la meua vida...

Era en els mesos de juliol i agost de l'any 1921. Hi havia una gran tirada, per part del jovent, a passar la frontera, i damunt Perpinyà queia una pila de gent que no sabia pas com se les apariaria per viure. Cadascú, en arribar-hi, procurava espavillar-se.

— No saps pas on podria trobar feina?

— Home, de moment... Mira, saps que pots fer? Te'n vas a veure En Fontbernat, li dius que vols ser cantaire del seu orfeó, i amb les coneixences que de seguida faràs, mal serà que no trobis qui et faciliti feina. L'un darrera l'altre, els nou arribats a Perpinyà es presentaven al mestre Fontbernat, i li deien que volien ser cantaires del seu orfeó.

— Us provarem la veu — feia En Fontbernat —. Em sembla que sou baríton. A veure, canteu alguna cosa.

L'altre, de moment, no sabia com posar-s'hi. Què escolliria a manera d'exercici pràctic? De cop, arrencava:

Rosóooo, Rosóooo, llum de la meua vida... — Està bé; baríton. Cada vespre a les set hi ha assaig.

Cada dia arribava més jovent, i cada dia el mestre Fontbernat havia de provar més veus. A l'hora de la prova, indefectiblement, tots els minyons de 21 anys arribats de Barcelona, tant si tenien veu de tenor, com de baix, com si la tenien de regadora, arrencaven, davant d'En Fontbernat, cada vegada més nerviosos:

Rosóooo, Rosóooo, llum de la meua vida...

Fins que una tarda, el mestre Fontbernat, ja sense nervis — havia escoltat, de set minyons diferents, la mateixa tonada —, va exclamar fora de si:

— Prou. A Barcelona són una colla de rucs si els agrada això. Ja en tinc les orelles plenes. Si us voleu guanyar la vida, agafeu una guitarra i sortiu per aquestes muntanyes de Déu a cantar aquesta carinclonaria. Després passeu la gorra, i si no us hi tireu rocs, una cosa o altra us hi tiraran.

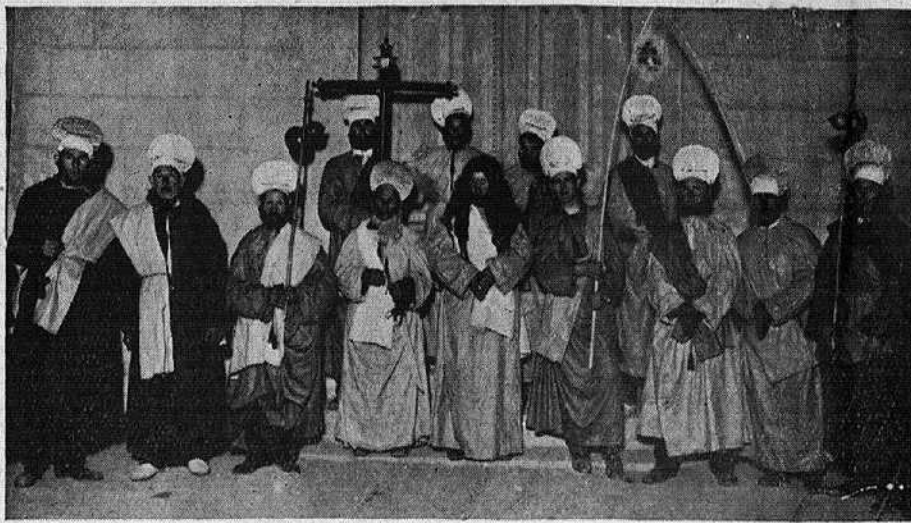
DIJOURS SANT A VERGES

Les cinc de la tarda del dijous sant. Les carreteres són desertes de vehicles i a cada poble que travessem veiem només un parell de velles amb mantellina que desapareixen en el tombant d'un carreró. A Girona un urbà ens ha fet amagar el cotxe en un carrer de tercer ordre, perquè pel carrer de l'hotel — on l'havíem deixat mentre dinàvem — ha de passar la corporació municipal per anar a visitar els monuments.

— Són ordres terminants — ens diu —. Ara mateix el carrer acaba de ser regat i d'un moment a l'altre passarà el senyor Alcalde amb els regidors, tots de barret de copa i jaqué, amb les bandes i condecoracions respectives, i Déu nos en guard que trobessin ni un carretó pel camí...

Tarda de dijous sant a quietada i flonja. El crepuscle posa un vel gris damunt el blau del cel. Presseguers florits decorant els primers termes; enllà les muntanyes retallen l'horitzó amb unes corbes morades. Escoltem. I no se sent cap xiscla d'orenetes.

El col·legi apostòlic amb Jesús al mig. A la dreta d'aquest Jesús dels apòstols, Sant Pere, que fa més de trenta cinc anys que representa el paper del Fundador de l'Església.

Carretera de l'Estartit enllà, un aplec de cases a redós d'un campanar. El cotxe es va empassant els arbres de banda i banda de carretera. Ja passem les primeres cases del poble... Al porxo d'una d'elles estan de conversa quatre soldats romans. Verges.

Qualsevol estranger que passés per aquí i no sabés res dels nostres costums i de les tradicions de Setmana Santa, davant d'aquests quatre soldats romans que parlen de les seves coses a les cinc de la tarda al peu de carretera, es passaria la mà pels ulls, com per assegurar-se que no és il·lusió el que veu, pensaria un moment si és que no va errat de calendari i que tot just es troba en Carnaval, i segurament pensaria: a la fi que aquest és un país que viu encara com en temps de Cèsar, al marge del corrent que ha fet la història, lliurat de ple als jocs de circ i a les batalles decoratives.

I bé: és el dijous sant de Verges, aquest bell poblet empordanès de 1.500 habitants. Què vol dir fer una processó en mig d'un silenci trencat només per una simfonia de gripaus, davant la commoció muda del poble? La passió del Fill de Déu és cosa de jueus i de soldats, d'apòstols cridaners i

El Déu dels jueus amb la creu a coll. Ningú no gosaria dir que el saig que l'acompanya no fos el mateix Francesc Cambó, que ha tornat en penitència al seu poble nadiu en un tan assenyat dia.

pusiànimes i de saigs exaltats que l'olor només de la sang els embriaga. La passió de Verges és obra de tot el poble, al mig del carrer, on els que han de cridar criden fins a perdre la veu, els que han de gemegar gemegen, i els que han d'embriagar-se o de plorar s'embriaguen o ploren com si es trobessin a Jerusalem mateix davant el terrible drama, fins que una claror esclaiada a punta d'alba els obre els ulls de l'esperit i els torna a la seva condició de vergellans, vestits de vellut amb l'aixada al coll, lliurats al correu del camp i de la vinya.

A les vuit del vespre del dijous sant les carreteres que duen a Verges són una corrua feta de vehicles de tota mena: turismes, sedans, automòbils, tartanes, carros, bicicletes... La gent que ve a peu és una processó. Tothom s'atura a presenciar el drama. Per això venien. Un cotxe que passava de llarg perquè als que hi anaven dintre els feia més boquera un bon sopar a l'Estartit

que no pas la tragèdia sacra, s'ha estampit contra un arbre de la carretera i el cotxe ha quedat amb el radiador com un acordó.

— L'any passat — ens diuen — vàrem comptar més de dos cents automòbils. Pels establiments, avui és més diada que quatre festes majors.

Procurem encabir-nos a la plaça de Ca la Vila. Hi sura una gran munió de gent al voltant dels apòstols, amb Jesús i la Samaritana. És quan Jesús li demana aigua, la Samaritana no n'hi vol donar, i finalment es converteix. El Jesús és el Joan Medinyà. La veu amorosa del Crist trenca el silenci d'aquesta nit de març amb un esgarip que omple tots els cors d'angoixa. La Samaritana (Maria Martí), quinze anys esverats, té la gallardia d'un pollastret fatxender. Per damunt les teulades, amb una mena de regust de pallar que qui sap si n'ha collit el resso i el traspassa, arriben tocs de trompeta i soroll de timbals. Els manates, armats de llança i vestits de soldats romans, estona ha que són els amos del poble, amunt i avall, amb pas marcial i mirada ferotge.

A l'altra plaça, nou hort de Getsemani, Jesús està orant i compareix Judes a donar-li el petó que ha de ser el senyal de la traïció. Hi ha un raïm de gent penjat de

cada finestra, i el poble s'atapeïx entorn d'aquest escenari que té els estels per bambalines.

Ara a la gran plaça de Verges hi ha el Sanedrí reunit dalt d'un tabernacle. Crist hi és al mig de tots sense ni piular. L'estant acusant de revolucionador de les masses. Cada paraula dels jueus és un improperi. Cada crit un esclat d'ira mal continguda. Jesucrist ho aguanta tot, tota la cara plena de cabells, mig doblegat de por.

Després vindrà l'escena de Pilat, amb el rentamans de consuetud per desentendre's de tota responsabilitat davant de tot el poble, i Pilat llegirà la sentència. Aquest Pilat de Verges té tota la cara d'un governador romà.

I comença el camí del Calvari. Tot el poble hi és, amb les espelmes i els blasons, acompanyar el següent. Jesús porta la creu a coll i va seguint, aclofat, el carrer pedregós. Els saigs el volten i en fan riota i escarni. Davant la casa on va néixer En Cambó, Jesús cau en terra i tots els saigs hi són a ballar entorn seu, la gran dansa salvatge a so de timbal i clarí. Passen els misteris com una ombra que s'esmuny entremig de la claror vacilant dels dris. Després ve la Mort.

La Mort són cinc esquelets que caminen, i al seu darrera el timbal encaputxat de negre com un aligot de mal averany. L'esquelet del davant porta una dalla platejada i va segant, segant. Al seu darrera un altre esquelet enarborat una bandera negra on es llegeix una inscripció: «Lo tens (sic) és breu». Al revers diu: «Nemini parca».

Dos altres esquelets li fan costat ensenyant uns plats de cendra. Un altre esquelet aguanta un relloge de paret que assenyalava les dotze. El timbal, al darrera, va marcant el pas de la dansa macabra. El dallaire, sega que sega, fa posar com una pell de gallina, amb uns salts rítmics; a cada salt representa que en mata un; la bandera negra voleia, i la cendra i el relloge omplen els cors dels pensaments més negres, que seran el pesombre de tothom aquesta nit. El timbal ressona que ressona, amb un resso que es fica al moll de l'os.

Més enllà Jesús cau per segona i per tercera vegada i els saigs vinga dansar-hi entorn, embriagats en la follia de la dansa. Hi ha molts ulls humits, i una mena d'esglai en tots els cors. La nit és clara i quieta. La llum l'omple tota d'una transparència sobrenatural, i un tel de boira esquinga just el pic del campanar que es retalla en el cel com una fletxa. La massa humana del poble està premsada pels carrers i per les places. Rostres pallids a la claror dels dris, esguards entelats sota la faç colrada; les mantellines de tant en tant fan com un batec al ventjol d'aquesta nit de març carregada de misteris.

Tota la tragèdia de la passió de Crist va deixant pels carrers, plens de giragonses, la gran commoció de les coses insospitades i indesxifrables. Allà baix encara se senten els jueus que fa tres hores que criden i encara no han perdut la veu, i l'ombra de la creu arrossegada pel Crist es perd en el tombant d'un carreró. Enllà va venint la comparsa dels esquelets que dansen a so de timbal la gran dansa esgarriadora de la fi de tot. Negre, groc, blanc, clarins, timbals, dris, barbes apostòliques, llances embanderades, cascos platejats, el Crist clavet en creu, i un perfum camperol per damunt de tot, entremig d'aquestes pedres centenàries, al cor d'aquest Empordà que avui té tan cades amb pany i clau les seves tramuntanes.

Fa molts anys que el poble té aquesta gran festassa? — hem preguntat.

Poc hi ha persones nades que puguin dir l'any que es va començar a fer. Varem trobar un document que resulta que fa 140 anys que ja es feia. Fa 140 anys: la Revolució francesa...

— Però en aquesta passió hi hem vist dos Jesús distints.

— No. De Jesús no més n'hi ha un; el Joan Medinyà.

— I el de la creu?

— Aquell no és Jesús. És Déu. És el Déu dels jueus; el Modesto. Hi ha el Jesús dels apòstols que fa tot el paper de la Samaritana i del Sopar, i el Déu dels jueus que compareix davant de Pilat i porta la creu i cau les tres vegades. Però abans era més real això de Déu. No és perquè el Modesto no ho faci bé. Poc en trobaríem d'altres que ho fessin millor potser; però quan feia de Déu dels jueus l'avi Marc, que en va fer una pila d'anys, allò sí que era fer el paper. Els saions s'hi desfeien de debò, i cada cop de vit de bou...

— ...!!!

— El paper s'ho duia. Déu ha d'aguantar. Ell ho deia prou: «No faig de Déu?... Doncs haig de rebre». I no l'hauríeu pas sentit queixar-se ni així.

— Però hi deu pendre part gairebé tot el poble?

— Ben cert. És una Passió que tothom hi fa la seva. Són quatre hores de fer el plaça. I tothom ho fa de cor i tothom hi vol ser, cadascú a mirar si ho pot fer millor que ningú.

— I cobren alguna cosa?

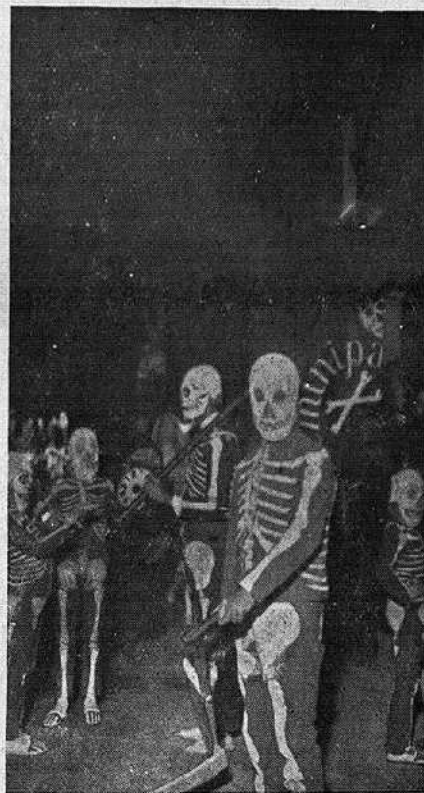
— Trenta cinc cèntims. Però no és pel valor, compren, sinó que és la tradició. El Pavordre recull els diners i ens paga trenta cinc cèntims. Els de la mort, els manates, els jueus, els penitents, tots el mateix.

— I Jesús?

— Jesús cobra una pesseta. I el Déu dels jueus una altra pesseta. Les dones no cobren res. Ni la Samaritana, ni les Maries, ni cap dona cobra res. Ben al contrari. Una noia «maca» que volgui lluir, fa el paper i ella mateixa s'hi porta el vestit que li costa uns quants duros.

El director de la mort és l'Enric Puig. Fa quaranta anys que pren part en l'espectacle. Quan era petit feia d'àngel, després de manala, de personer (arreglador), de penitent, de timbal de la mort. Avui fa 25 anys que fa de timbal de la mort. Són com unes noces d'argent. El dallaire, En Miquel Cortada, fa 15 anys que sega que sega, vestit d'esquelet.

— Fa trenta anys — ens diuen —, el Rector i l'Alcalde es varen posar d'acord per

«La Mort»: el dallaire, l'abanderat, els plats de cendra i el relloge, amb el timbal macabre al fons, retallat davant la imatge del Crist clavet en creu.

suprimir aquesta Passió. Però no va passar res. No arribaren als fets. Si l'haguessin prohibida, el poble qui sap què hauria fet. Uns costums així no hi ha ningú prou fort per treure'ls.

Hi ha penitents que ha estat un any i un altre any arrossegant cadenes per la processó, només que per poder anar al costat de la Samaritana. La Samaritana és una noia jove i bella. — Jo hi havia anat quatre anys — ens fa un —. N'estava enamorat. Ella no en sabia res. Va a caràcters així; i a mi em donava per no dir-li. Era un agrader de veritat. Quatre anys de penitent.

Són les dotze de la nit. Al cafè del Centro, un altaveu de ràdio deixa caure les dotze campanades de l'emissora de Lagenberg. Abans se sentia música de Marsella, i l'Hipòlit Lázaro que cantava a Sevilla.

— I ara, tothom a dormir? — preguntem.

— Pas per ara. Jesús i els apòstols són a cal Gelà a fer un sopar, fins a les petites. Els jueus amb el seu Déu fan el gran tiberi a can Faveta. Hi ha feina llarga. No s'acabaran pas els pollastres ni les botes de vi. Hi ha anys que els hi toquen les deu del matí.

— ...!

— Els de la mort fem l'apat demà. Cobrem trenta cinc cèntims i ens gastarem uns quants duros. Poc hi faltaria pas el pollastre.

— Es dividrens sant!

— Què hi fa. Pel dejuni? Abans quan també ho era els dejuns, tots hi érem a dejunar. Però des que van treure el dejuni del dijous, si suprimíem aquest que era el més important, a veure què hem de fer amb el del divendres! Diuen si el Sant Pare d'abans tenia un parent bacallaner... Un gran silenci plana damunt tot el poble. Carreteres enllà, als quatre punts cardinals, quatre processons de vehicles i de gent a peu que se'n tornen cap a tots els pobles propers i llunyanys. Llum a les finestres i tabola sorda sota les teulades de cal Faveta i de cal Gelà, on els protagonistes de l'espectacle reposen forces i apaivaguen

L'APERITIU

El Rei David. — Una de les coses més dolces del món és llegir al llit, si pot ser a la matinada, i ben a la matinada si pot ser. La gent que tenim la son poc fàcil necessita de l'estimulant de la lectura; ens fa l'efecte d'un veronal completament inofensiu.

Jo, abans de dormir-se, prefereixo sempre com a lectura un pes fort a un pes ploma. La suggestió dels grans llibres amb la mica de boirina cerebral de la son, es va acusant, es deforma, s'intensifica de color; les arques i els ossos punxen més, però no fan mal; el greix de la son és un anestèsic i un vidre d'augment a la vegada.

Un dels llibres que llegeixo més sovint és la Bíblia, m'agrada saltar per les infinites planes amb una despreocupada voracitat; cap llibre com la Bíblia no em sembla més divertit, més paradoxal, més estrafolari i més absurd. El que m'encanta més d'aquest llibre és la part del Vell Testament que té un caràcter històric. No fa pas gaires dies que llegia la vida del rei David, i em meravellava amb la tragèdia d'aquest gran home que es passa tota la seva existència volent construir un temple a la glòria de Déu, i que no té temps de construir-lo perquè ha de gastar els anys barallant-se amb tothom i fent de guerrer. En el fons, David és un poeta i un contemplatiu, però no té més remei que ésser un home d'acció fins a l'hora de la mort. El cas de David em sembla un tema dramàtic de primera força.

Es curiosíssim fixar-se amb els detalls i les circumstàncies menors que a cada moment saltan en els llibres històrics de la Bíblia. Hi ha coses enlluernants, d'una modernitat salvatge, d'un imprevist que fa rodar el cap. De vegades els escriptors d'avui dia, els més aguts surrealistes, els més aficionats a alterar el sistema nerviós del lector, no poden inventar imatges d'una ferocitat tan clínic, com les que varen escriure els savis jueus en aquests llibres milenaris.

Realitat irreal. — Hi ha hores, les hores que tot just comença a clarejar, que encara que aneu caminant pel món, totes les coses tenen un gust de somni. L'altre dia rodava per la Diagonal, molt enllà de la Diagonal, en un gran silenci de matinada, en una soledat absoluta. De moment van aparèixer damunt l'asfalt dues camionetes iguals corrent a tota velocitat. Cada una d'aquestes camionetes duia un automòbil nou de trínca. Semblaven, naturalment, dos automòbils que anessin a cavall de dos automòbils. Les quatre rodes fixes dels automòbils feien un contrast peculiar amb les rodes de les camionetes que anaven corrent d'una manera desesperada. I el més curiós és que la disposició dels cotxes rígids, amb la mica de trontoll, els donava un aspecte d'éssers vivents, d'animals especialíssims, en una situació de contacte també especialíssima.

Un automòbil és un objecte per ésser parat tocant de rodes a terra, o per córrer tant com es vulgui, i és evident que no és un objecte fet per anar a cavall d'un altre automòbil. Quan es produeix, però, un cas com aquest, sembla també que el nostre cervell es desplaça, que les observacions directes dels sentits fallen per un moment. És a dir, que la realitat es torna irreal, que tot ve a ésser com un somni. I jo, que estic segur d'haver vist el que explico, en un moment de serenitat perfecta, no em costaria res de creure que aquesta facècia dels automòbils és una cosa que l'he somiada.

Tortugues. — Hi ha animals, com les tortugues per exemple, que em fan una petitorques per exemple, que em fan una pena extraordinària. Em sembla que són éssers condemnats a anar a una professió eterna, una professió per a divertir els altres animals miserables com elles. Una tortuga em fa pensar amb aquests homes de poble que es disfressen de dimonis i treuen coets pel cap, o aquells que van ficats dintre el drac o la mulassa.

Una tortuga és un llargadaix premsat dintre aquella gran closca dura que ha d'arrossegat amb un esforç infinit. Treu el cap de dintre la closca estirant el coll amb un esforç que no té límit; una tortuga és també una barreja de dues coses, un ésser ficat dintre d'un altre ésser, en definitiva dos éssers que no s'avenen gaire, que pateixen tots dos, la closca i la bèstia que hi ha dintre la closca.

Això que passa amb les tortugues, aquests estats biològics imperfectes, es produeix també en el món moral i en tots els mons imaginables.

Les criatures, que tenen un instint grotesc i agudíssim a la vegada, s'adonen més que les persones grans de certs fets extraordinaris que a nosaltres ens semblen naturalíssims.

Una vegada, el nen d'un amic meu va veure, en un carrer de poble, un capellà que duia la sotana excessivament curta i ensenyava un bon pam de pantaló. El nen es dirigí a la seva mare i li va dir: «Mamà, a sota d'aquell capellà hi ha un home.»

JOSEP MARIA DE SAGARRA

amb bona minestra i bon vi l'amarga visió que ha tingut mitja nit amb el cor encomenat la gran multitud aplegada a redós dels casaldos de Verges.

En l'aire ha quedat com un resso de trompetes barrejat amb els crits dels jueus, i els cinc esquelets sembla que dansen encara la dansa macabre al so rítmic del timbal de l'home encaputxat de negre.

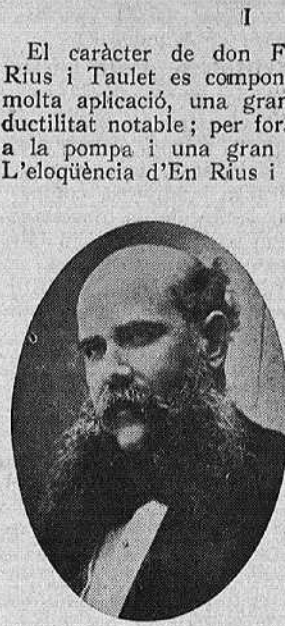
Nit de març, al cor de l'Empordà: Dijous sant a Verges sense cap tenebra.

J. VENTALLÓ

La Barcelona dels nostres pares

D. Francesc de Paula Rius i Taulet

Primer Marquès d'Olièrdola

Rius i Taulet quan era alcalde de Barcelona

I El caràcter de don Francesc de Paula Rius i Taulet es componia internament de molta aplicació, una gran formalitat i una ductilitat notable; per fora, d'una tendència a la pompa i una gran dosi d'eloqüència. L'eloqüència d'En Rius i Taulet era la cosa més barroca i rebuscada que hagués mai somiat. No li calia sinó badar boca i ja li naixien a flor les frases fetes i llustrinques com és ara «Este emporio del Mediterráneo»; «Este siglo, llamado por antonomasia el de la luz»; «La época del vapor»; «Los modernos adelantos», etc. Tenia tan fíat al cap aquest sorall de greixonera que, aduic escrivint als seus subordinats sobre qüestions de tràmit, no podia estar-se de fer al·lusions al seu zel, al seu patriotisme «acendrado», a la dignitat, a l'honor; en fi, tota la bisuteria dels discursos polítics de moda a l'època.

També tenia, durant les seves gestions municipals, la dèria d'organitzar festes i voltar-se d'una gran gala a totes hores. Va empecar-se els municipals de cavall, que són la cosa més imperial del món d'ençà que és món. Això no ho feia sense adonar-se'n. Ell deia que res no ajuda tant a governar una ciutat com divertir-la, sempre que vagi ben menjada: «panem et circenses»; ell repetia sovint aquesta dita llatina; però, sincerament, a nosaltres ens sembla que, per bé que l'ajudés molt a manejar aquest criteri, al fons del fons, ell s'engrescava com el primer en els carrers enramats i les processons solemnes; i sentia com una mena d'onada vaga de voluptat quan es veia voltat pels cavallers de la guàrdia municipal, empenellats, lluent, blancs i metàl·lics, damunt dels negrosos cavalls d'Andalusia, grassos, lluent i plens d'arrogància.

Un gust immoderat per aquesta mena de coses pot fer d'un home un gran polític, sobretot quan ell és intel·ligent, com ho era don Francesc de Paula. També afegirem que el poble es sent millor que amb ningú amb aquesta mena de polític. I, en tercer lloc, ben mirat, és precis reconèixer que aquesta llei de persones entusiastes, tot rient i fent festes, donen ales a una ciutat, perquè per fer bonic s'ha d'estar bé i gras, i les ciutats regides per ells, de tan boniques que han d'ésser, s'han de tornar abans grasses i bones.

Qui sap si el fet d'haver nascut el personatge que comentem a casa d'un comerciant de teles i passamaneria per a guarniments d'Església i de passada draps de seda i domas per als sumptuosos vestits de les dames de l'època, pot haver influït en els seus gustos. A casa del pare d'En Rius tot eren canonges amb sivella de plata als peus i grans senyores; l'amo conversava polidament amb la clientela a prop del taulell carregat de peces de colors llampants i rics, verds, púrpures, grenats, llisos tornasols, domassats; cordoneries d'or i d'argent; brodat i randes tènues com teranyines o feixugues com cabelleres de seda torçades i premudes. L'infant, el futur batlle de Barcelona, va créixer entre aquest ambient, dintre la mitja llum de la botiga que afegia a les violades meravelles una tinta de solennitat que les feia més pomposes encara.

Aquestes visions infantils formen el caràcter del noi i li donen totes les idees estètiques que tindrà a la vida.

Va estudiar per advocat, va fer-se ben veure; un seu oncle, En Rius i Roca, va fer-lo ajudant de catedràtic. L'oncle donava reunions i el nebot hi brillava. Va casar-se bé. Ja era un principiant de polític, i havia triat el partit progressista, que després fou liberal.

Era evident que el noi no podia ésser republicà; dir en aquell temps d'un que era republicà, era posar-lo entre els diables de l'infern. «Es dels de les idees com d'Abdon Terrades», deien, i es senyaven. Déu meu! Els moderats, a pesar del seu nom pacífic, eren uns terribles reaccionaris i cadascun portava dintre un Narvèz o un Gonzà-

lez Bravo; mala gent, en definitiva, que governaven com si manar fos oprimir, afusellant o arruïnant a força de persecucions als que no els eren prou afectes.

Don Francesc, jove aleshores, a l'edat de pendre una determinació, va optar, per exclusió, a la barcelonina, pel progressisme. No cal dir que un jove de les seves esperances va fer ràpida carrera, tant en la política com en l'exercici de la carrera. Quan la revolució, va ésser nomenat regidor; el batlle no feia res sense consultar-li; i en temps del rei Amadeu, va ésser batlle i va començar d'organitzar unes famoses festes de la Mercè, amb motiu d'haver els capellans destronat Santa Eulàlia del patronatge de la ciutat per a posar-hi la Mare de Déu de la Mercè.

Cada carrer va guarnir-se magníficament com va poder. Des de la cadenet de paper, a les construccions arquitectòniques amb escultures i pintures d'artistes eminents. Va haver-hi un concurs de fanals que va ésser una preciositat i una processó magnífica, a la qual don Francesc va assistir voltat d'una cerimònia que li assegurava un prestigi gran i immediat. Va manar, a més, tirar a terra el Portal de Mar i va donar una empena a la comissió d'Eixample.

D'aquesta manera tenia contents a tot hom: els pobres perquè reien i es divertien badant, i els rics perquè se'ls milloraven de preu les terres que tenien fora de les muralles.

En temps de la República, va ésser de l'oposició, i, d'una manera dúctil, va aconseguir que tot l'esquerrisme d'aquella actuació republicana que podem anomenar, sense por d'excedir-nos, poca-solta, es reduís a organitzar grans ballades a Betlem

Rius i Taulet vist per un dibuixant de l'època

i al Carme, cosa que posava pell de gallina a les beates de Barcelona, però que feia riure per sota el nas «des forces vivens» de la ciutat, que deien, en castellà, «Ahí me las den todas».

Vinguda la Restauració, En Cánovas es va inventar el partit liberal-conservador, que ben aviat va arrebregar una pila de persones que no deixaven menjar a ningú; Rius i Taulet havia sortit de l'escena política oficial i feia d'oposició de S. M. amb discreció. Els poderosos de Barcelona el tenien en compte.

Per aleshores va ésser nomenat cap dels liberals de la ciutat, contra l'oposició d'En Collado, que era immensament ric. Però En Sagasta tenia en concepte immillorable En Rius i Taulet.

Quan la mort del rei Alfons XII, va començar la segona etapa de la brillant actuació ciutadana de don Francesc.

ROSSEND LLATES

Aquest número ha passat per la censura

L'art nou al Botànic

L'EXIT EN CONTRA

Divinitat amable de la paradoxa! Temps benaurat del jazz i del socialisme! Mariatge pintoresc del futurisme i de l'arquitectura! Quina finor espiritual i definidora no enclou aquesta pensada d'exposar l'art novíssim al Botànic! Aquesta barreja d'olors, aquesta sentor de jardí gairebé artificial, que bé lliga amb aquesta forta i excitant sentor d'art gairebé natural! Si altra cosa no hagués fet, el nostre temps seria ja benemèrit per a sempre per tal que ha estat l'assassí de la paradoxa. Li ha donat una punyalada de naturalitat. Si l'única faïsc de matar el ridícul, es fer-lo, la faïsc única de matar la paradoxa era viure-la. I la vivim, i, gràcies a Déu, ens prova.

Ara, que el descobriment ha tingut una gran escenografia de sorpreses. L'astorament produït portarà molt importants conseqüències. Tot ha anat en orris de la manera més xiroia i contundent possible. I a l'ensens, més insospitada.

L'exposició dels artistes novíssims al Botànic ha tingut un gran èxit... però del tot distint al que s'esperava. Ha estat, per dir-ho així, un èxit en contra. Han venut! Han agradat! I, naturalment, ara no saben, no sabran què fer. A part la seva valor intrínseca, l'art revolucionari d'aquests artistes nous, tenia precisament la d'ésser això, revolucionari, estrident, irritant, contra tot gust i tot correntia habitual, desplaçant a la vulgaritat de les gents, incompatible.

I té! ara resulta tot el contrari. Esperaven insults, irritació, demostracions, antipatia, hostilitat, isolament, la befa del vulgus, els menyspreus de les classes adinerades... I tot el contrari, aduic les classes adinerades els compren les obres.

No sé pas si, malgrat l'aufic dring crematístic, aquests artistes benemèrits estan massa satisfets. És el seu un èxit que ha sorprès als mateixos autors. No sé fins a quin punt els haurà convençut i afalagat aquest descobriment que, ara com ara i per ara, la cosa més revolucionària que pot fer-se, és tornar a ésser clàssic. No hi ha res tan decisiu per a epatar el burges. Aquesta és, espiritualment, la conquesta més importantíssima del segle XXI que ens han anticipat els artistes novíssims. Que un tros de suro vist per En Dalí i enganxat a un cartó pugui ésser una dona, nua pictòricament, és, segons sembla, contra el que el mateix Dalí sospitava, molt més fàcil d'entendre i de plaure que un nu d'En Carles Vázquez, posem per cas. La qual cosa, tant com desplaure a aquest, desplaure a En Dalí.

Si no canviem de tàctica, aquests artistes que ara han assolit tant d'èxit al Botànic acabaran per fer hermètic i remot, revolucionari i avençat, l'art d'En Tamburini!

El moment és, doncs, d'una gran desorientació. Totes les armes agressives que eren, esmolades i afilades, a punt de repel·lir els atacs, s'esmercen ara a tallar el pa. És una ocupació més substantiva; però, de bon tros, allunyada d'aquella en la qual pensaven arribar a categoria heroica de trofeus.

Quan hom pensava en tot el que d'aquestes insospitades incidències pot derivar-se, estremeix considerar on podem arribar per un camí en què la qualificació de *pompier* podrà ésser llençada orgullosament per un pintor acadèmic—que, per obstinar-se a no claudicar, restarà com un les obres del qual no es venen—contra un avantguardista, que, a remolc del corrent vulgar pinta amb suros i carbonets i agulles o fa ratlles sense dibuix o dibuixos sense ratlles. I ven!!

Heus aquí un resultat ben digne d'ésser tingut en compte; però, ben distint del que es proposaven els organitzadors.

S'obren nous camins infinits. Però tots van al mateix lloc del qual aquests ardis artistes revolucionaris volien fugir.

La revolució s'ha fet conservadora. Per força. Cal que fem del conservadorisme una revolució.

Potser, sense que risqui el perill d'una profecia, potser arribarem a un temps benaurat en el qual, quan ens parlin de segons quines facècies, poguem respondre amb certesa, satisfeta i grassa; amb seguretat ferma i immovible:

—Ui! Miri, sap, aquí ja tornem a pintar!

Madrid, març. RAFAEL MARQUINA

A LES PORTES DE ROMA

L'AIRE

Si l'aire, que és el més fi de tots els elements, en tocar a marina es xopa de salabró i en arribar a muntanya s'impregna de sentors boscanes, per què no s'amararia de l'agre de les terres per on passa? Hi ha un aïret de París, un vent de Provença i una brisa mallorquina... I si cada terra té el seu vent, quin vent pot comparar-se amb el d'Itàlia? És un vent que deixa en les coses i en els esperits una vibració prolongada que a Roma fa palpitant i tot els herois i els déus de marbre.

Prou que el coneixen els salts d'aigua de Tibur i Frascati i els pins i les alzines dels contorns. El coneixen tan bé que quan el senten venir s'agitin amb un remoreig alegre i exaltat com el repic dels campaniles en dia de festa.

Ara que amb aquest vent no s'hi pot comptar sempre. El sol plana sovint damunt els turons calcaris i les ruïnes augustes sense que un alè d'aire vingui a confortar-vos. És l'hora de vagar pel Fòrum i pel Palatí amb els marbres i rebolls per companyia; és l'hora imperial i romana per excel·lència fins que l'aïret torna fantasiós i ardit com una tirada de versos de l'Ariosto. Si en aquest moment teniu a mà un conversador dissert, deixeu estar tranquilles les ruïnes i amb el vent per companyia sortiu a les afores, car l'hora ja no és precisament romana, sinó finament italiana.

SANTA AGNESE

Santa Agnese posseeix un encant dolcíssim. Hi ha un moment crític en l'estada del foraster a Roma en què una església així pot fer-li un bé incalculable. Es quan enlluernat amb la blancor patinada dels marbres antics, exaltat amb la simfonia de llum i color de les *Lògies* i retut per la folia lúcida de Miquel Angel, las d'haver acomplert en un temps sempre breu el cicle que va de les Venus gregues a les Venus de Cànova, hom comença a sentir els efectes d'una inevitable saturació... Aleshores enyoraríem les esglésies insignificants d'un poblet de muntanya amb el seu rector ignar, la major dona esquerra i l'hort incult, si Roma no ens fornira el refugi superior de dues o tres esglésies com Santa Agnese, exquisides en llur humilitat cristiana.

Gentil Santa Agnese! Hi aneu potser d'esma i en torneu amb el cor guanyat. Vet aci, penseu, un curiós testimoni d'aquell segle VII quan Roma emigrava vers l'Orient, i l'Església, sense esclat però amb virtuts, afirmava la seva existència nova. Entre tants de temples magnífics sentíeu que la veritable Església universal és aquesta. La de les Catacumbes és massa vaga i fluctuant. La del Vaticà, massa apoteòsica eclesiàstica i concretament romana. I admirareu els mosaics de Santa Agnese i el mausuleu veí, lleument fisonomiat de llusors bizantins, que guarda les cendres de Constància, filla de Constànti...

Aquella tarda, però, la gràcia de Santa Agnese ens deixava una mica freds. L'aïret que exaltava els arbres i agomolava els núvols rogençs cel enllà, venia de la part de Roma i ens portava l'eco llunyà de la multitud i el brogit discorde de les campanes. I l'aire i la remor ens encomanaven la febre del dia, una febre que tenia el seu focus a la Plaça de Sant Pere i que en cercles concèntrics cada vegada més vastos s'estenia pels Borghes, travessava el riu, s'enfilava pels turons i envia tota la cristianitat.

Exaltat per aquella febre vaig arriscar-me a introduir en la meua conversa amb el Pare X, de la Companyia de Jesús (permeteu que respecti l'incògnit) un element pertorbador, un element polèmic...

L'ESGLÉSIA, L'ESTAT I EL PRINCEP

—Sabeu, vaig dir, quina imatge m'ha ultrapassat en passar per la Porta Pia?

M'ha semblat que per on havia entrat el primer rei d'Itàlia entrava avui amb un pontifical seguit el papa Pius XI, hereu dels Borgia i dels Rovere, legítim senyor de Roma, saludat per les aclamacions d'una multitud exaltada de fidels... I la impressió ha estat tan viva que m'he tingut de dominar per tal de no pronunciar, amb una intenció menys pura, aquelles mateixes paraules que Sant Pere va dir fa vint segles: *Quo vadis, Domine?*

Un somriure d'home que es resigna apuntà en els llavis del meu reverend amic. Probablement esperava des de feia estona la meua petita agressió. La seva aguda penetració i la seva cultura li havien permès d'endevinar, sense cap dubte, l'heterodòxia del meu pensament i la seva experiència devia recordar-li que entre un jesuïta i un lliurepensador la temptació de provocar el contacte espurnejant de dues espiritualitats antagoniques és, gairebé, impossible d'esquivar.

—Les hipòtesis—digué amb un últim esforç evasiu—que hom pot fer arran dels acords de Laterà són infinites. De la mateixa manera podieu dir que havíeu vist entrar com que havíeu vist sortir el Papa per la Porta Pia. Això depèn de la intenció amb què un hom hi alludeix...

—Oh! mon reverend amic! aquestes al·lusions són més aviat filles d'una expansió que d'un càlcul. La intenció no hi era, però si em deixeu esplaïar, ella mateixa s'obrirà camí... Des de 1870 el Papa era el primer de tots els desposseïts. Reclòs en el Vaticà, exiliat voluntari de la Ciutat Eterna, vivint, com qui diu, a les portes de Roma i dormint simbòlicament en un jac de palla, el Papa ho era de tots els desposseïts i desheretats. Aquesta actitud enriquia la tiara amb un reflex, pallid i vèu, de la corona d'espines i semblava que com en el segle VII que conegué la humilitat cristiana, que Santa Agnese evoca, l'Església catòlica era l'aliada natural de la *santa plebs Dei*. Ara el Papa és dins Roma, Santa Agnese ens sembla una antigalla i el Pastor creïa més el llop que les ovelles. No creïeu que l'Església era més a prop de Jesucrist aleshores que ara?

El somriure del meu amic esdevingué més benèvol.

—Vet aci—digué—la vella mania anticlerical de veure una oposició entre Jesucrist i l'Església, entre l'Església primitiva i la contemporània. El retrat que a propòsit dels acords de Laterà féu ara a l'Església, quantes vegades no li ha estat fet en els temps que, segons vós, el Sant Pare dormia simbòlicament a la palla!

—I això no provaria justament que l'Església ha seguit una trajectòria que l'ha separada cada vegada més de Jesús?

—Això significa—replicà vivament el jesuïta—que l'Església segueix sempre l'orientació que Jesucrist li assenyala. *Mon regne no és d'aquest món*, digué Jesús, però enlloc no trobareu que, en renunciant-hi triés per hereus els exegetes malversadors de l'esperit religiós. El dipòsit fou confiat a l'Església i al seu cap *visible*, pareu esment. Doncs bé, mon car, l'evolució que vós critiqueu no ha estat altra que la que calia per afirmar aquest caràcter que Jesucrist donà als papes de caps visibles de l'Església i que naturalment implica la sobirania o almenys la possessió dels atributs de la sobirania. En aquest aspecte, S. S. Pius XI s'ha acontentat amb l'indispensable.

—Potser sí, però remarqueu un fet. Pius IX amb els seus anatemes a l'Itàlia liberal, el *Syllabus* i les seves butlles, prestà un servei a la reacció. Ara Pius XI, en reconciliar-se amb la Itàlia feixista, ha prestat un altre servei a la reacció. A més a més aquest cop potser ha hipotecat la independència i ha inaugurat un període de lluites i dificultats per a l'Església...

—Quant a la independència, podeu estar ben tranquil. L'Església esquivarà la feble i transitòria coacció de l'Estat feixista amb més facilitat i més avantatges que el perill lombard i bizantí, que la protecció interessada dels reis frances, que la infeudació al Sacre Imperi i que les pretensions d'alguns reis més papistes que el Papa... La posició de l'Església poques vegades ha estat millor. La seva actitud provoca una competència saludable entre els Estats catòlics i fins la França republicana i laica tracta gentilmente de congraciarse amb el Papat. Lluites i dificultats, diu? Probablement, però aquestes lluites i dificultats demostraran que el Papa ha guanyat en llibertat i independència... Abans era esclau de la seva actitud negativa, de la seva presó voluntària. Ara té obertes al seu davant dues perspectives immenses.

—La primera, si us plau?

—La primera és la que en podríem dir perspectiva internacionalista. Imagineu que a mesura que el règim polític actual davalla, el Papat accentua el seu caràcter de poder independent i porta més cardenals estrangers al Cónclave. Podrà aleshores l'Estat en moments difícils enemistar-se amb els catòlics? Imagineu encara que en hora oportuna, que l'Església sempre sap triar, el Papat comença a decantar-se vers el democràtic catòlic estil dom Sturzo i vers el socialisme cristià estil Lleó XIII. Quin magnífic aliat per a les oposicions! Aquestes hauran de comptar-hi i quan Itàlia regoberi la seva normalitat política l'Església, amb un prestigi internacional incomparable, actuarà dins Roma de veritable potència espiritual amb una llibertat de moviments molt superior a la d'abans.

—I si el règim actual es consolida?

—Aleshores s'imposarà una direcció diferent. És la segona perspectiva, la *nacionalista*. Hom ha dit amb raó que l'acord de Laterà equival a una divisió de poders entre el Papa i Mussolini. A l'Estat feixista el poder temporal, a l'Església l'espiritual, però ja sabem que aquest últim acaba sempre per influir i dominar el primer. A més l'Estat—concessió enorme—s'ha compromès a formar les joves generacions italianes d'acord amb l'esperit de l'Església. Aquesta divisió ha estat aclamada pel poble de Roma. No heu sentit els crits? *Evviva il Papa! Evviva il Duce!* Els cardenals tindran cada cor dins el Senat una representació més escollida i més extensa i el règim evolucionarà naturalment vers una potent teocràcia que resplendirà com un exemple a imitar per tots els pobles catòlics. La Itàlia de Mazzini haurà esdevingut aproximativament l'Itàlia de Gioberti.

—I en aquesta divisió de poders entre el Duce i el Papa, entre l'Estat feixista i l'Església, que reserveu—vaig preguntar mirant vers el Quirinal—al Príncep?

—El Príncep—repetí distret el meu amic—Quin Príncep...?

JOAN ORS

Roma, març.

VARON DANDY

CREMA D'AFAITAR

Es rápida i li permet sortir ben afeitat cada dia amb comoditat i higiene.

Produeix una agradable sensació després d'afaitar-se.

L'afaitar-se a diari caracteritza al home modern.

PERFUMERIA PARERA
BADALONA

CALZADOS
MINERVA

Sociedad Anónima

Via
Laietana, 30

LES LLETRES

EL LLEÓ ERMITÀ

Conte inèdit de Rossend LLATES

Per allà la Senegàmbia, l'any 18**, un lleó devorava, entre els herbatges de la selva, un pobre missioner que s'havia proposat, sense dubte, de regenerar les ànimes, negres fins aleshores com llurs cossos, dels pobladors d'aquelles verges contrades, o de rebre la palma del martiri de llurs mans. Però encara no havia tingut temps d'edificar ni una ànima, quan va veure's, ben a contracció seu, destruït per una fera. I amb la destrucció de la part corporal, va arribar la lliberació de la part anímica, que a hores d'ara deu cantar entre els benavirats del cel.

A propòsit d'això se m'acut preguntar-me si aquella mort tan esgarriosa, tot esbocinat per les ungles, tot mastegat pels queixals d'un lleó; aquella mort que trobava en emprendre una tasca apostòlica, podia situar o no l'fra Maurici—així s'anomenava—dintre les llistes del martirologi. Qüestió interessant, però ericada de dubtes! La vorejarem i passarem de llarg, perquè ens podria dur massa lluny.

Pel que fa al lleó, cal confessar que des de tres setmanes, gairebé no havia tastat res calent. Això pot, en certa manera, servir-li d'excusa. Evidentment, va tenir un gran gust en menjar una mena de carn que no havia pres mai, ni tenia idea que existís: carn de blanc. Així és que, en acabant d'escudar l'últim os del sant baró va jeure, i comodament feia la sesta amb el nas ple de roncs i el cor de bonhomia. I de tot plegat no en sentia cap pes a la consciència. Més va patir d'esperit Adam per haver mossegat una poma que el nostre lleó per haver engolit tot un frare sencer. És que les bèsties tenen la innocència més sòlida que els homes. Com que no malpensin, no pequen. Perquè un crim, segons la llei de la creació, per esgarriós que sigui, no és cosa de gaire res si no va acompanyat de la malícia.

Mentre el lleó dormia, s'anava operant un miracle moral en el dins de la seva ànima.

Perquè (tanta era la fam de la bèstia), no s'havia limitat a devorar la carn del missioner, sinó que fins i tot havia engolit els seus hàbits amb el seu contingut. Aquest era: un trempaplomes, unes medalles, uns rosaris de pinjol, un cabdell de fil amb una agulla, una botelleta de iode, quatre rosegons de pa, un mocador de cotó molt bast, i, finalment, el brevari.

Fixeu-vos-hi bé: el lleó s'havia menjat el brevari. Un brevari, com tots, relligat amb una pell negra, amb el llong de rètols daurats i una fulla fina amb lletra atapeïda i canells rojos. Tot plegat, amarat i herpetic de suor.

Ara bé; aquest brevari, dintre de l'estómac del lleó, va pair-se. I, no sé per quins camins inusitats—això els savis ho explicaran millor que jo—, va arribar quintaessenciat al cervell de la fera. La destil·lació era lenta i treballosa. Mentre tant el lleó anava dormint la sesta. La gràcia operava sordament, llimant l'aprior natural de la bèstia felina. Pot dir-se que, al cap de dues hores, estava amansida i convertida del tot.

En aquestes va despertar-se, i ja va veure el món de tot un altre color. Va veure'l a tall d'un jove poeta francès qualsevulla i de qualsevol banda del món. Aquelles herbes, aquells brins verds eren germans seus! Va mirar al cel. El germà sol lluita amb un esclat tropical i generosament, pròdigament, escampava la vida arreu arreu, com un doll de vi daurat. La boscuria s'emplenava de crits tendres o estridents. El fregadís de passes era sedós i discret. El lleó sentia uns regalims de mel que li dibuixaven perfils i gruixos de pietat per la superfície del cor. Com el primer patriarca, Adam, va sentir-se sobtat d'una immensa vergonya i d'una compunció indescriptible davant de l'espectacle de la seva vida passada i present, i va concebre uns vers i grans desitjos d'esmena per a la futura.

Dos dies i dues nits, segons conta la història, va estar-se el pobre lleó sobrepres d'aquella crisi moral, sense bellugar peu ni urpa; després, en un moviment final va alçar-se de quatre potes i va decidir-se a caminar vers els seus germans antilops, que tants i tants n'havia devorat, i fer un acte d'humilitat davant seu que el redimís o que, almenys, començés a redimir-lo.

Vora del riu va trobar una ramada d'antilops gegants que s'abeuraven. El cor del lleó va fer un bot. No diré que no tingués mitges ganes de saltar-los-hi damunt. Els tenia a tocar. Però, un cop vençut els mals instints, va sortir a la clariana que feia el bosc i va intentar de murmurar: "Germans!"

Però va sortir de la seva gola un bramul espantós. Els antilops encara fugien.

Això va servir a l'infortunat lleó per a lliurar-se a les més amargues reflexions. "Es a dir—exclamava interiorment—que no n'hi ha prou que un vulgui ser caritatiu; cal que els altres t'en deixin ser. Quin món, Déu meu! Com m'ho faré per a exercitar la virtut si no em donen manera de fer-ho?" Va intentar repetides voltes de parlar amb les seves víctimes; però sempre amb el resultat deplorable que acabem de relatar.

Lavors va intentar de comunicar la seva conversió per mitjà de la paraula escrita. Anava com els pastors de Teocrit esculpint les escorces dels arbres. A cadascuna hi posava una mena de proclamació que feia com és ara: "A totes les bèsties del bosc, jo D. Lleó de la Selva, salut. Heu de saber, caríssims germans meus, que, sense cap mena

de dubte per un alt voler, m'ha vingut un gran penediment pels meus pecats. Si, germans, he viscut de la vostra mort—cadàver, la meua ànima, que vivia de cadàvers—; però, ara, criminal com sóc i el més pecador que hi hagi entre els pecadors, goso no gens menys demanar-vos l'ajut per tal que em tregueu d'aquest toll del pecat, permetent-me que faci davant vostre aquells actes d'humilitat, paciència i germanor que serveixin per a aconseguir la remissió de les meves culpes passades.

"Demà passat, dia *** si Déu vol em trobareu al gual que hi ha prop del bosc de palmères. Veniu-hi tots i tingueu la bondat de voler que us besí els peus i rebí els vostres caríssims impropis que afinaran el metall de la meua ànima dintre la pira del sacrifici. Així sia!"

Ningú no va dubtar que es tractava d'una estratagema del rei de la selva per a fer una gran crosada de súbdits. I, naturalment, no van acudir a la cita. Els més desvergonyits van permetre's la llibertat d'estampar algun epigrama insultant al costat de les inscripcions fetes per les ungles del lleó.

Aquest va anar com a boig força dies, d'ací d'allà. Grans treballs va passar per no fer una immensa degollada d'aquells pocapenes malfiats. A l'últim, però, va asserenar-se. I deia entre ell:

"Com és incapaç d'entendre cap cosa noble ni gran la gent esportuguda! Almenys els lleons, per salvatges que siguem, som capaços de comprendre les coses nobles. La fera és noble. Però aquells que sempre quan van pel món miren més endarrera que endavant no tenen redempció possible."

I, finalment, es decidí a conrear la virtut a soles: "Ben mirat—afegia—la virtut solitària és la més pura de totes. No té allò teatral ni vanitosos que caracteritza les fetes dels hipòcrites. Té; ara m'adono que és un pecat el que jo volia fer quan tenia ganes d'humiliar-me davant de les bèsties de la selva. En realitat, només m'interessava que ells s'admirassin de la meua gran virtut."

Durant la seva vida ermitana, un dia va veure un cabridet d'antlop que havia pres mal. Va pendre'l amb la boca i el pobre anyell va esvanir-se de la por. Però el que és el lleó, impàvid, el va dur a la vora del jac on residia la família del ferit. I se'n va anar. Cridant, cridant, el fill, van acudir el pare, la mare i els germans i van trobar a qui ja donaven per mort.

La gesta va escampar-se, i molts començaren a convèncer-se que el lleó s'havia convertit sincerament. Però d'altres, els més, sostenien que es tractava d'un murrí que, com que s'havia fet vell, perduda la força havia de recórrer a l'astúcia.

El lleó no es preocupava d'aquestes xerrameques i deixava dir. D'ençà que no tastava carn es sentia més lleuger de cor i més pacífic.

Pel que fa referència a la part corporal, el nou règim li havia obert una gana santosa. Feia tres àpats cada dia i a cadascun netejava un prat sencer. Deixava l'herba rossegada tan arran que semblava com si no n'hi hagués crescut mai.

Això va durar dos anys i va ser el tema de les converses de tot el bestiar d'aquella part de l'Àfrica.

Però, per damunt de l'admiració que provocaven les virtuts de la fera creixia un sentiment de malestar. En efecte, com més anava més s'anaven esgotant les pastures. El lleó se les menjava totes. I una fam amenaçava causar una gran mortaldat a la selva.

Lavors va reunir-se una assemblea i van parlar diversos oradors. Va adoptar-se per unanimitat la idea d'adreçar-se al lleó demanant-li clemència. I va determinar-se així mateix que un emissari aniria a dur la nova al virtuós feli.

L'enviat era un hipopòtam prou forçarrut per no haver-se d'espantar massa amb les proximitats del terrible ermità.

Entre el lleó i l'hipopòtam va esdevenir aquesta conversa vora d'una font.

Lleó.—Bon dia, germà hipopòtam.

Hip.—Don Déu, se'l saluda.

Lleó.—No em digui's Don. Sóc un miserable pecador. M'hauries de trepitjar la testa, germà hipopòtam.

Hip.—Us voleu riure de mi; teniu, amb tot i les vostres virtuts, el dentat massa fort.

Lleó.—Déu me l'ha dat per tal que tingués més de mèrit la meua continència.

Hip.—Això em porta allà on anava. Sabeu,

D. Lleó, que ens hem aplegat totes les bèsties d'aquests voltants i després de molt deliberar hem acordat enviar-vos a dir per mitjà meu, enc que indigne de tan alta honor, dir-vos, dic, que per caritat torneu a devorar-nos com feieu abans i sempre havien fet els vostres pares i avis de temps immemorials.

Vós ho veureu clar pel que us diré. Quan ens menjàveu, els nostres estadístics havien calculat que no passàveu de consumir un mig per mil de la nostra població. Però el que és ara, amb l'exercici de les vostres virtuts, què passa? Doncs, que no ens deixeu un bri d'herba per un remei. I, pels dies que correm, ja s'ha mort la meitat de la nostra gent entre els turments de la gana. L'altra meitat, llavors, m'ha diputat a mi per què us pregui amb vivíssim interès que vulgueu compadir-vos de nosaltres. Creieu-me, D. Lleó, creieu-me. Déu que fa les coses ben fetes, us ha donat aquestes urpes i aquesta gola perquè les féssiu servir. Devorant és com doneu glòria a Déu Nostre Senyor. He dit.

El lleó va restar aclaparat; l'hipopòtam va aprofitar l'ocasió per a retirar-se.

La pobra fera va anar a meditar per les vores del riu, tot just va sortir del seu ensopegament melancòlic. Allí va trobar un cocodril que reposava tot allargassat i semblava gaudir d'una pau sense cap ombra d'inquietud. I el lleó va dir-li:

—Germà, sembla que tu ets feliç.

—Sí—va respondre el cocodril—, què vols que em falti? Visc content amb la dona i els fills, i no em falta el menjar; l'altre dia vaig caçar un home que almenys pesava cent carnisseres. No sempre es fan sorts així; però per aquests barris mai no fa falta la caça.

—Però, germà—va prosseguir el lleó—, no et repugna això de vessar la sang dels altres germans teus?

—Cóm, germans?—va ser-li respost—no veig que se m'assemblin gota.

—Déu ens ha fet tots germans.

—Déu m'ha donat bones dents i bona gana i els ha fet a ells tendres i badoes; jo no vull saber més; no vull cometre aquesta impietat. Potser hi perdria la gana.

—T'envejo!—va dir el lleó.

—A més—va respondre el cocodril—, la germanor ben entesa vol que ells es resignin a ser menjats, per germanor. Perquè no mori de fam. No em venen de gust les herbes.

—Tu ets feliç i pur dintre la teua innocència. En canvi, jo, pertot on em giro i faci el que faci, no cometo més que pecats. Tant per tant més val anar tip, i si vols que et sigui franc, t'haig de confessar que mai no m'havien acabat de fer el pes les herbes crues.

Fosquejava; el lleó va tornar a ficar-se per la selva; reliscava entre els herbatges i sentia una mena de pessigolleig a la pell. Tot d'una va sentir un fresseig i va aclotar-se. La remor s'anava acostant, acostant. El lleó sentia el seu cor que li botava alegrement. De sobte, va fer un salt, i va ensorrar les urpes al clatell de la víctima. Aquesta es debatia i gemegava. Se sentia una olor tèbia de sang; a poc a poc s'apagava la lluita, i entre les barres del lleó cruixia l'ossamenta i s'estil·lagrava la carn.

Després d'haver sopat de gust, com feia uns tres anys que no l'havia passat, ben tip va posar-se a dormir amb una voluptat immensa.

L'endemà va llevar-se amb una punta de remordiment. Però, fet i fet, estava millor així que fent penitència.

Pel forat del pany

Una excursió per tornar a casa

Sagarra ha estat una víctima —i il·lustre víctima— de la tradicional suspensió del trànsit rodat dijous i divendres sant.

La nit del dijous —més ben dit, la matinalada del divendres— Sagarra, a l'hora de tornar a casa, es va trobar sense ni un taxi. Esperar el primer tren de Sarrià, era esperar massa. El poeta prengué una decisió heroica, d'aquelles que només es poden prendre un cop a l'any, i encara: anar a peu. I, tal pensat, tal fet, empenyent una llarga excursió a peu, allargada encara pel gust d'anar Diagonal enllà, fins a l'ex-poble independent de Sarrià, on Sagarra està domiciliat.

Això, però, no autoritza ningú a tractar-lo de poeta pedestre.

TRENCATS

Tingueu sempre present que els millors aparells del món per a la curació de tota mena d'hèrnies, són els de la CASA TORRENT, sense traves ni tirants molestos de cap classe no molestos ni abutens, amollant-se con un gunt. Homes, dones i nens han d'usar-los. En bé de la vostra salut, no heu de comprar mai braquers ni embenatges de cap classe sense veure abans aquesta casa, n.º 13, carrer de la Unió, n.º 13, casa Torrent, Barcelona. — Molt de compte a no equivocar-se de casa.

Nota important. — Els lectors de MIRADOR que presentin aquest anunci seran atesos amb preferència pel que es refereix a condicions.

El prestatge de MIRADOR

JOAN MARÍN BALMAS: De París a Barcelona passant per Honolulu. — Segons l'última moda, la literatura de viatges és «documentària». Parlem, és clar, de la moda francesa, la més seguida a Barcelona. Doncs bé, més val que sigui documental que no pas literatura. Volem dir que el senyor que viatja no té l'obligació de fer literatura, ans bé l'obligació de no fer-ne. O sigui explicar el que ha vist, sense transcendentalitzar. Ens explicarem, breument i malament. En literatures més completes i formades que la nostra, el senyor que viatja pot, si vol, fer una ressenya del viatge, ben objectiva, i es guarda de fer literatura. En canvi, en literatures primàries, no es guarda de fer literatura i aquí, precisament, s'escala el trencacoll.

El nostre amic Marín, però, la majoria de vegades es guarda com d'escaldar-se de tenir abrandaments lírics, i potser no sap el que hi guanya. És inevitable que hom sospiti, en la descripció d'un país per un literat, tot el que de deformació artística, de transposició, un professional pugui aportar-hi. Però, en el cas d'un literat professional, l'art ho salva —i per l'art li són perdonades les inexactituds. En canvi, un no professional es ceneix el que ha vist, simplement.

En Marín no és cap professional, i sort en té. Només li interessa explicar el que ha vist, i com que ho explica naturalment, amb to menor per regla general, el seu llibre té interès. És clar que l'entusiasme el transporta, de vegades, però l'artifici literari n'és gairebé absent. Com fa notar Valls Taberner en el seu notable pròleg, el llibre és un dietari del viatge, o un epistolari excitant-lo, al qual s'ha suprimit aquesta forma per dar-li'n una altra de més unitària.

Ací, la majoria de casos, tret potser dels llibres d'En Pla, la literatura de viatges ha estat obra d'aficionats. Més val així, quan els aficionats no tenen pretensions.

La volta al món a bord del «Bengenland» és un creuer de luxe, com en general són d'un cert luxe els viatges llargs. Potser un altre qualsevol ens hauria donat la relació del seu viatge en un llibre vulgar a més no poder. Joan Marín, gran senyor, ha coronat el seu viatge amb un llibre tan luxós com el creuer, ben presentat, amb nombrosos gravats, ben relligat, dignament —pel que fa a la tècnica— presentat. Si més no, això és un exemple més.

FRANCESC CAMBÓ: La valoració de la peseta (Biblioteca d'estudis econòmics, socials i polítics, vol. I. Llibreria Catalònia). — Ens declarem, de bell antuvi, absolutament incompetents per parlar d'aquest llibre. En donem compte com a receptors de les novetats bibliogràfiques, tot esperant confiantment que algú, assabentat de les qüestions monetàries, financeres, etc., en parli amb la preparació que cal i que nosaltres ens sentim incapaços d'improvisar en tres dies.

En donem nota, doncs, i només, com a aficionats a tècnics del llibre, ens adonem que aquest llibre d'En Cambó no porta índex.

J. C. i R.

Llampecs analfabets

Copiem d'El Llamp, de Gandesa:

«Esclavitud» o «Pare i fill»

«No volem tractar, ací, de cap cas familiar d'esclavitud. Ni el pare fa esclau el seu fill, ni el fill porta intents de fer del pare un objecte d'esclavatge, ans al contrari, tots dos en franca i amorosa companyia, han entrat al camp de la novel·la i han motivat que hom parlés d'ells com ells volien i tal com es mereixien.

«Joan Povill i Adserà, abrandat poeta i dramaturg, va parir una altra filla, aquesta vegada no era una obra de versos ni teatral; era una novel·la. D'aquesta mena de filles és la primera que ha concebut. Nosaltres que la coneixíem, li asseguràrem que fóra ben rebuda, i no ens en penedim.

«Però el jove literat sentí com una mena de vergonya de presentar la criatura sense haver-la batejada, i no la podria batejar sense un padrí i ell no tenia pare. Tot tremolant d'emoció amb el fill a la butxaca se'l trobava ací i allà que cercava un bon home qui volgués fer-li la caritat de batejar aquella criatura —aquella novel·la—, fins que topà amb un cor generós qui encisat d'aquella obra i del seu creador, volgué donar el goig, el doble goig, a Joan Povill d'haver trobat un pare per a ell i un padrí per a la criatura. Aquest fou Ambrosi Carrion, l'excel·lent dramaturg i poeta que no coneix sinó a través d'alguna de les seves obres, però que admiro i al qual em sento endut per uns afectes de gratitud per haver cantat en uns versos seus, magnífics, la meua terra: el Priorat.

«Carrion prengué per la mà al seu fill Povill, i amb la novel·la batejada, sortiren plegats. Donava gust de veure'ls. Tant, que un entremaliat caricaturista els va retratar i tot.

«El pare, amb aquell sobreiximent de joia d'un pare satisfet de les coses del seu fill, lloava justament i potser una mica més les qualitats del seu fill creador i de la seva criatura, i aquesta anava de mà en mà i rebia les magarufes i els elogis de tothom.»

Copiem, encara, d'El Llamp, de Gandesa:

«Actes culturals. — Organitzats per totes les forces vives de la localitat, amb representació de totes les societats, els dies 6 i 7 d'abril tindran lloc al Teatre-Cine Gandesa els actes culturals a honor de l'eximí poeta de la Terra-Alta, nostre dilecte company, En Joan Povill Adserà, qui, del modo tan excellent com ho fa, el primer dia, a les nou i mitja del vespre, donarà una interessantíssima conferència, versant sobre el tema: El desenvolupament espiritual de la Terra-Alta.

«L'endemà, diumenge dia 7, a les onze del dematí, el mateix llorejat poeta, orgull de nostra comarca, donarà una no menys interessant audició poètica de les més belles composicions files de llur (sic) geni.

«No cal dir, que l'espectació que hi ha és gran per a oír l'autoritzada paraula del pulcre escriptor i els bells cants del gran poeta.»

Asseguràrem que En Povill no és l'autor d'aquestes línies, però volem fer constar que Joan Povill és una mena de director espiritual d'El Llamp, de Gandesa. Sembla mentida que en aquest país encara puguin escriure els analfabets.

Odeon

L'èxit de la temporada

La Parranda

ha estat impressionat pel seu gran creador

Marcos Redondo

en discos

Odeon